

այնուհետեւ Սիսը Անարգարային տեղը բռնեց՝ որ առաջ անիկայ էր առաջին Ռուբինեան իշխանաց մայրաքաղաքն ու դամբարանը :

« Մինչեւ 1374 թուականը Սիս կիլիկիոյ մայրաքաղաքը մնաց . այն տարին Նգիպտացիք Լեւոն Զ . բազաւորին ձեռքէն առին զայն ու հիմնայատակ կործանեցին , բազաւորաց պալատը գրեթէ բոլորովին քանդեցին , ու բերդին պատերը քակեցին :

« Հիմա Սիս քաղաքը աւան մը դարձած է , հինգ հարիւրի չափ Տաճկի ու Հայու տներով որ հին բերդին ու կաթուղիկոսարանին քովերը շինուած են : Խոզան օղլուին ցեղէն բիրքմէն պէյ մը՝ լեռնաբնակ իշխաններուն կողմէն կրկնապարէ քաղաքը , եւ Ատանայի փաշան որ Սսայ կուսականն ալ է՝ քաղաքին վրայ ամենեւին իշխանութիւն մը չունի . տուրք չկրնար առնուլ անկէ , եւ իր կողմանէ ոչ երբեք կրցեր է հոն փոխանորդ (գայմագամ) մը հաստատել : »

(Շարայարութիւնն ուրիշ անգամ :

numents, des églises ; et la nouvelle cité remplaça Anazarbe, qui, jusqu'alors, avait été la résidence et le lieu de sépulture des premiers ischkhans rouséniens.

« Sis conserva sa priorité sur toutes les villes de la Cilicie jusqu'en l'an 1374, époque à laquelle les Égyptiens s'en emparèrent sur le roi Léon VI, et la détruisirent de fond en comble, après avoir renversé presque entièrement le palais des rois et démantelé les murailles du château.

« Sis n'est plus aujourd'hui qu'une bourgade d'environ cinq cents maisons turques et arméniennes, groupées autour du vieux château et du monastère. Un bey turkoman, de la famille de Kussan-Oglou, gouverne pour les princes de la montagne, tandis que le pacha d'Adana, sous l'autorité duquel Sis se trouve placée, n'a aucun pouvoir sur la ville, qui ne paye point d'impôt à la Porte, et a toujours refusé de recevoir dans ses murs un kaïmakam du pacha. »

(La suite au prochain numéro.)

Փ Ա Ր Ի Զ Ե Ա Ն Ա Մ Ս Ս Գ Ի Ր

Նոր տարւոյս առաջին շաբաթը բոլոր Փարիզացոց բանը զործը եղեր էր կայսերական պահանորդաց եւ ուրիշ բանի մը գունդերու Խրիմէն դառնալով՝ հանդիսաւոր կերպով մը Փարիզ մտնելը : Այն հանդէսը տեսնողները կրկնապէս միաբան քէ ժողովրդեան երեսը նայողը մէկէն կընաւորեալ քէ ամենուն սրտին մէջ ալ երկու զգացմունք կայ իրարմէ զօրաւոր . մէկը օրինաւոր հպարտութիւն մը իր հայրենեաց յաղթական բանակին փառաւոր դարձին վրայ , մէկայն ալ նոյնպէս օրինաւոր ցաւ մը՝ այն բանակին հետ զնացող ու այս տարի ետ չդարձողներուն վրայ :

Դեկտեմբերի 29ին առաւօտը Փարիզու ծառատունկ (պուլուար) ըսուած մեծ փողոցին տները զարդարուած էին դիպակներով, դրօշակներով, յիշատակներով, շատին վրայ Խրիմու պատերազմներուն անունը գրուած , տեղ տեղ ալ այս խօսքս , « ՅԱՐԹԱՅԱՆԱՅՆ ՍԵՆԱՍՏՈՒՄ » :

Խրիմէն դարձող զօրաց անցնելու ճամբուն մէկ

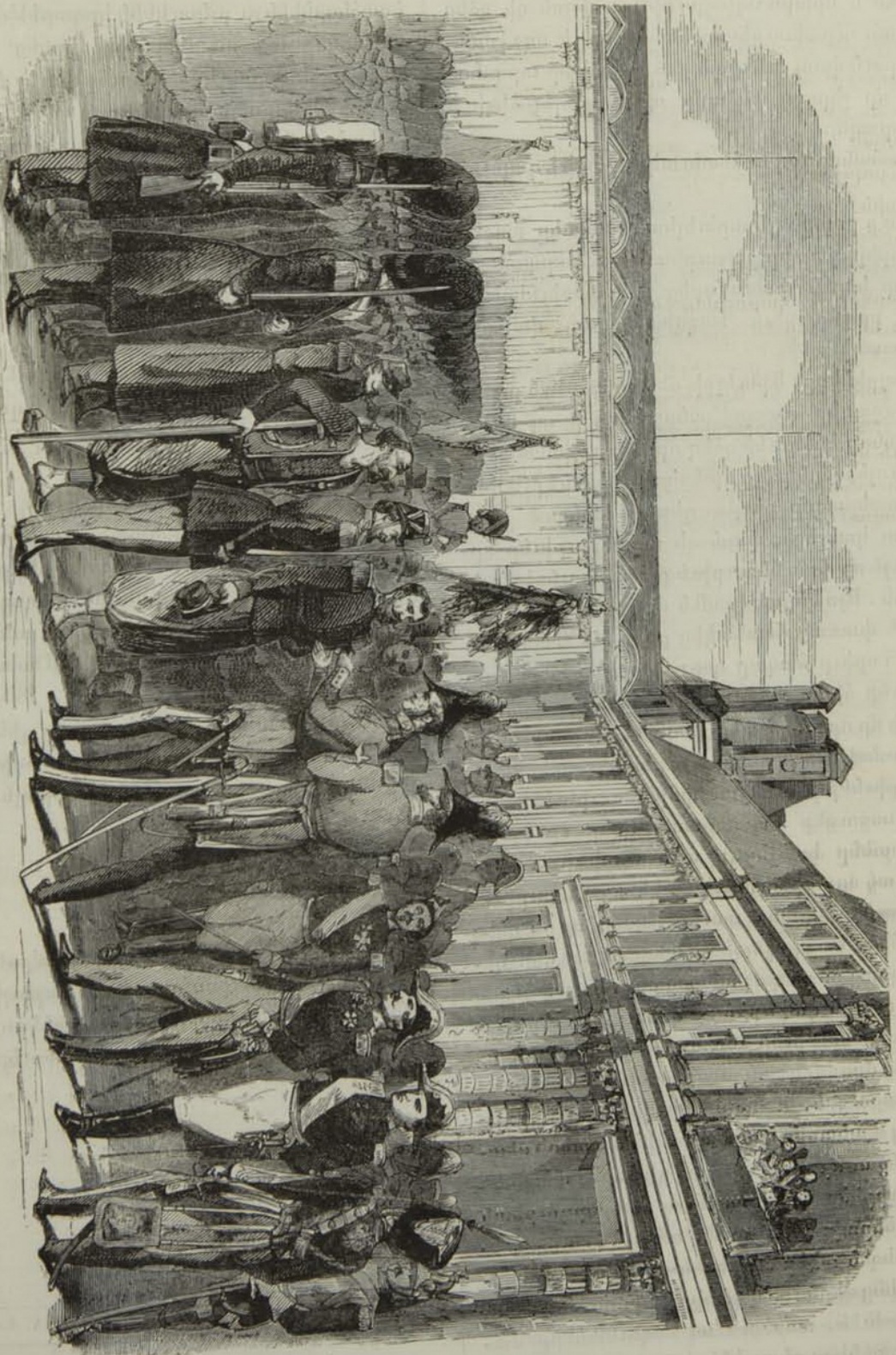
կողմը հասարակ զօրքերը շարուած կեցած էին , եւ անոնց դիմացը ազգային պահանորդները . ժողովուրդն ալ յորդանոսան գետերու պէս երկու կողմէն կըքալէին , մինչեւ որ բազմութեան անհնարին կերպով խռնուէին ստիպուեցան կենալու որ մեջտեղէն անցնող զօրքը տեսնեն :

Կայսրը գունդ մը ձիաւոր զօրքով , պալատական իշխաններով, զօրավարներով ու սպաներով գնաց մինչեւ ծառատունկին ծայրը Պարիլլ ըսուած հրապարակը , ու հոն Յուլիսի սին ըսուած կորողին տակը՝ երեսը դեպի ծառատունկը դարձուցած կեցաւ : Նորեկ զօրքերը եկան կէս կլոր ձեւով շարուեցան դիմացը , եւ վեհափառ Կայսրը իր քաջանչոյղ ձայնովը այս ատենախօսութիւնս ըրաւ անոնց .

« Զօրականքդ ,

« Ինչպէս ատենով Հոովմայեցոց Ծերակոյտը Հոովմայ դուր կերբար ընդ առաջ իւր յաղթա-

Բարձրագույն սկսողից և կողմակի. Քաղաքացիական Մարտիկ :

կան լեզւոնաց, եւ ալ անա ձեր առջեւը կուգամ, եւ կըսեմ ձեզի թէ հայրենիքը շնորհակալ է ձեզի :

« Մեծ է սրտիս այլալուրիւնը, վասն զի զձեզ տեսնելու ուրախութեանս հետ խառն է ողջ ջմնացողներուն վրայ ունեցած ցաւս, եւ խոր տրտմութիւնս որ չկրցայ անձամբ առաջնորդել ձեզի ի պատերազմ :

« Պահանորդքդ եւ հետեւակք, բարի է գալուստ ձեր :

« Դուք բոլոր այն արեւելեան բանակը առջեւնիս կըրերէք որ իր քաջութեամբն ու յարատեւութեամբը նորէն փառաւորեց մեր արծիւներն ու նորէն բարձրացուց Գաղղիան իրեն վայելուչ եղած աստիճանին :

« Հայրենիքը, Արեւելքի մէջ պատահած բաներուն ուշադիր ըլլալով՝ անոր համար ալ աւելի պարծանօք կընդունի զձեզ որ ձեր աշխատանքը բշտամուտն անընկճելի դիմակալութենէն կըջափէ :

« Պատերազմը բեպեռ դեռ չէ լմրնցած՝ բայց զձեզ ետ կանչեցի, վասն զի արդարութիւնը կը պահանջէ որ շատ նեղութիւն քաշած գունդերն ալ հանգչին : Այս կերպով ամէն մարդ ալ կրնայ երբայ այն փառաց մասնակից ըլլալ, եւ Գաղղիան որ վեց հարիւր հազար զօրք կըպահէ՝ կարօտութիւն ունի հիմա բազմաթիւ պատերազմափորձ բանակի մը որ դեպ ի պետք եղած կողմը արշաւէ :

« Խնամով պահպանեցէք ուրեմն պատերազմի վարժութիւննիդ, ունեցած փորձառութիւննիդ աւելի զօրացուցէք. պատրաստ եղէք որ պետք եղած ատենը կանչելուս պէս ժողովուրդ. բայց այսօրուան օրս զինուորական կենաց նեղութիւնները մոռցէք, փառք տուէք Աստուծոյ որ զձեզ ողջ պահեց, եւ պարծանօք պտրտեցէք ձեր զինուորակցաց ու քաղաքակցաց մէջ որ պատրաստ են ծափաձայն գովութեամբ զձեզ ընդունելու : »

Ատենախօսութիւնը լմրնալուն պէս զօրքն ու անհամար ժողովրդեան բազմութիւնը կեցցեներով օղը ընդացուցին, եւ Կայսրը քովիններովը զնաց առաջուց Վանտոմի հրապարակին մէջտեղի սեանք քով կեցաւ որ զօրքերը զան դիմացէն անցնին : Անոնք ալ իրենց պատերազմի ու ճամբորդութեան հագուստներովը գունդ գունդ անցան ծառատունկին մէջտեղէն : Վերադարձալները առջեւէն կերպային իրենց վիրաւոր զօրավարներովը, միասնեք անոնց ետեւէն, ամենուն ալ հագուստները մաշած, դրօշակները գետակներէ ծակծրկած, երեսնին սեւցած ու քաշուած : Ժողովուրդը քանի որ աս կըտեսներ՝ աւելի տաք սրտով մը կաղաղա-

կեր : « Կեցցեն զօրականք, կեցցեն պահանորդք : » Երկու կողմի զօրքերը իրենց արծիւները կըխոնարհեցնէին ու թմրուկնին կըզարնէին. ազգային պահանորդաց սպաներն ալ իրենց գունդերէն հետ գնետէ գատուելով, փունջ փունջ ծաղիկ կուտային նորեկ սպաներուն :

Վանտոմի հրապարակին մէջ երբոր զօրքերը Կայսեր դիմացէն անցան՝ Կայսրունին ալ պատըշգամի մը մէջ կեցեր կընայէր :

Այն հանդիսին զեղեցկութիւն տուող զլխաւոր բանն ալ խաղաղութեան եւ հաշտութեան յոյսն էր որ ամէն մարդ ունէր, եւ կուգէր դիմացինին խօսքերովը հաստատել :

Յունուարի 9ին Կայսրը զօրահանդէս մըն ալ բրաւ Թիւրքիի բակին մէջ՝ Թրիմէն դարձող զօրաց մէկ մասին որ ճամբան ուշացեր էր՝ օդերուն զեղութեանը պատճառաւ :

Նոյն ամսոյն 15ին նորէն զօրահանդէս մը բրաւ Կայսրը այն զօրաց իր պալատին առջեւը, եւ յետոյ Քեմպրիճի դուքսը բաժնեց զօրաց Անգղիոյ Թագունոյն կողմանէ յուղարկուած մետալները, որ հինգ ֆրանքնոցի մեծութիւն ունին, անկէ հաստ են ու շատ զեղեցիկ կոխուած : Մետալին մէկ կողմը գրած է, VICTORIA REGINA, 1854. մեկալ երեսը սուսերամերկ ու վահանաւոր զինուոր մը կայ, որուն գլուխը Յաղթութեան ոգին պսակ կրղնէ. եզերքն ալ այս բառս միայն գրած, CRIMEA.

Յունուարի 12ին Փարիզու կայսերական Դիտարանէն Պարոն Շաքոնաք աստղարաշխը նոր մոլորակ մը տեսաւ իններորդ եւ տասներորդ կարգի աստղերուն մեծութեամբը, եւ անունը դրուեցաւ Լեդա :

Propriétaire-gérant : A. LACHAT